

Santiago Rusiñol

CAP AL TARD

Dramatúrgia de Ramon Madaula

L'Accent

CAP AL TARD
LA CASA DEL SILENCI

Santiago Rusiñol

CAP AL TARD

Proses autobiogràfiques
Dramatúrgia de Ramon Madaula

LA CASA DEL SILENCI

L'AVENÇ
Barcelona
2023

Barcelona, setembre de 2023
© de la dramaturgia de *Cap al tard*, Ramon Madaula
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2023
Mallorca 221, sobreàtic
08008 Barcelona
www.lavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.
Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei.
Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics)
si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents
Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

THEMA: DNBL1 1DSE-ES-J 2ADC 3MP
ISBN: 978-84-18680-36-6
Dipòsit legal: B. 14520-2023
Imprès a Estugraf

TAULA

Cap al tard	11
La casa del silenci	47
<i>Cap al tard</i> i «La casa del silenci», el Rusiñol més íntim, per Margarida Casacuberta	57

Ramon Madaula a *Cap al tard* © David Ruano

FITXA TÈCNICA

Dramatúrgia: Ramon Madaula

Direcció: Sílvia Munt

Intèrpret: Ramon Madaula

Músics: Sergi Cuenca i Josep Ferré

Amb música d'Erik Satie

Producció: Bitò Produccions

Estrena: CAER, Reus, 7 de febrer de 2007

CAP AL TARD

Al mig de l'escenari veiem Santiago Rusiñol assegut en una tauleta de cafè. Fumant. A la tauleta hi ha una ampolla d'aigua gelada, una copa i una ampolla d'absenta.

A una banda, Erik Satie, teclejant en un piano vertical alguna de les sis «Gnossienes».

RUSIÑOL:

¿Quin atractiu té aquest cafè, perquè un hi pugui seure tant temps? El mateix que hi seu no s'ho explica.

Quasi no hi ve ningú. Els que venen quasi no enraonen; el cambrer no dona conversa; el que es veu davant són quatre cases, ni altes ni baixes,

ni amples ni estretes; la gent que passa pel carrer és poca i silenciosa; no es veu res de particular i, amb tot i això, un hi mata hores, i jorns, i setmanes, i mesos.

En aquest cafè s'hi menja molt bé, a bon preu, i ben servit; en el soterrani s'hi sospita un celler ben proveït, perquè els vins són bons; l'amo és amable i bona persona; però més que tot això, EL NO PASSAR-HI RES és lo que he arribat a creure que fa l'atractiu de la casa.

És un cafè de recolliment, com una ermita, per venir-hi a fer meditacions i exercicis espirituals; un lloc per pensar en l'altra vida, i lo poc que vivim, i lo poc que som.

Si ets donat a filosofar, aquí hi pots matar les hores que vulguis, sense un sotrac a les idees; si el que t'agrada és no fer res, aquí sí que estàs en casa pròpia; hi ha fins un balancí per a exercir la santa vagància.

En aquest cafè, la lluita per la vida és monòtona, ensopida, aquí, sense neurosi, no usa ni s'abusa de la morfina!

Mirant a Satie.

Ah! Els presento l'amic Erik Satie, el qual nom sonarà amb el temps, si la fortuna no li juga una mala passada en el curs de la seva artística carrera.

És músic compositor amb besllums de poeta.

Els seus esforços tendeixen a simplificar el seu art per a dur-lo a l'última expressió de senzillesa i parquedat; a fi que l'oient, allà ben endintre seu, segueixi, segons l'estat del seu ànim, el camí que li traça, encatifat d'harmonia i ple de sentiment.

Aquesta tàctica artística, pel que sembla, té molt d'oriental.

I ens dona entenent que la bellesa és a tot arreu, quan hi ha qui sap descobrir-la.

Servint-se l'absenta, i després afegint-hi l'aigua

L'absenta és l'únic licor del món amb el que és bo de perdre el món de vista, i, en perdre'l, hi veuràs la teva pàtria.

Beu. Temps.

Els records, a dintre el cap, crec que fan com el vi dintre la bota: a mida que van passant anys i més anys, s'evaporen i s'escapen com fum per les esquerdes dels sentits; però els pocs que queden en el fondo del cervell són més dolços i tenen més força i més graus.

Tant és així que, si un s'entreté a regirar aquest llibre de memòries que portem escrit per dintre, sempre són els primers fulls els que llegim més de gust.

Temps

Recordo que a la meva escola s'entrava per un portal molt grandiós, immens, un d'aquests portalassos del carrer de la Barra de Ferro. Tan gran era, que els carros s'hi passejaven a dintre per girar i per descarregar les bales de cotó; ni en el carrer de Montcada hi havia un portal com aquell.

Passàvem nosaltres per entremig d'aquell terabastall de bultos, i sortint d'aquella amplària, entràvem a dintre d'una escaleta negra, fosca, humida i esquifida com l'escala d'un campanar.

La classe no dava a cap carrer i rebia claror per una claraboia on venien a caure les misèries dels veïns de més amunt.

Quan arribàvem, el senyor Quim era a dalt de tot de la tarima, badallant, llegint el «Brusi» i remugant quatre paraules.

El senyor Quim era... un mestre de tres quarts d'edat, havia perdut per sempre quasi tots els cabells i lo millor de la dentadura.

Ell havia d'enterar-nos de coses que no sabia del cert.

A voltes, al bo d'una digressió sobre els Faraons o el pas de l'aigua del Mar Roig, entrava la dona del senyor Quim a preguntar-li a cau d'orella si volia cigrons a l'olla o fideus fins; i del Mar Roig saltava a l'escudella, i nosaltres aprofitàvem aquell paro de discursos per vessar tinta, i tirar-nos boles mastegades.

El dia de l'examen hi havia, com a premi, xocolata amb ensaïmada per a les notes *sobresalientes*, amb secalls per als notables i amb llonguet per als *buenos* i passadors.

Amb l'acte començat, van ploure les preguntes del mestre. Al tocar-me a mi, me'n vaig anar a la pissarra.

Quin tremolor!

Però com que el valor és el noi gran de la ignorància, servint-me de la tornada amb què apreníem els comptes, la música em portava els números a l'orella com uns versos aritmètics, i amb molt guix i paciència van sortir-me unes sumes i divisions tan rodones, que entre aplausos el mestre em va dir, mig orgullós i eternit:

—Este niño será un buen comerciante—, i em concedí ensaïmada. I que de gust la vaig menjar!

Encara avui, quan hi penso, me sembla que hi sento com un aroma de llorer en aquell espès xocolata. Encara la somio, aquella ensaïmada...

Temps.

I així arribàvem a les dotze, per anar dinar; seguíem a la tarda els estudis, i a les sis, baixant aquella escaleta, deixàvem el senyor Quim.

Trencant per Santa Maria del Mar, passàvem per sota les seves altes parets negreses; que allí juntàvem els nostres crits als crits de les orenetes i als repics de les campanes, i que, com un vol de pardals, atravesàvem el Born, i corríem,

corriem fins als glacis, que allavores eren plens de runa i de molsa.

No recordo quan ni com vaig anar-me'n de l'escola. Hi va entrar com una fosca, una nit morta del pol que no s'acabava mai, i sé que em moria a dintre d'aquella gàbia, i volia aire i llum, i les parets m'estrenyien, i el sostre m'ofegava i tot me queia a sobre com un pes que no podia aguantar.

Al cap de molts anys, un dia vaig veure el senyor Quim.

Veient que no em coneixia, vaig acostar-m'hi, i l'home va quedar tot sorprès de veure la creixença que havia emprès amb tant delit.

—Què tal? —va dir-me— Ja deus ser un gran comerciant!

—Ja veurà —vaig respondre-li tot confús—; per ara pinto teles.

—Pintes teles? I quin comerç és això?

—Mal negoci, senyor Quim. És una mena d'ofici que dona poc, i que s'hi guanyen més llonguets que ensaïmades.

Temps.

Cap al tard és un recull de les proeses més íntimes i definidores de Santiago Rusiñol, triades per l'actor Ramon Madaula per fer-ne un muntatge teatral. A través seu, el personatge de Rusiñol, assegut en un cafè i acompanyat al piano pel seu amic Erik Satie, ens explica qui és, més enllà de la imatge tòpica a què sol associar-se'l. El volum es clou amb «La casa del silenci», un text poc conegut, escrit per Rusiñol després de la cura a què es va sotmetre per combatre l'addicció a la morfina.

.....

SANTIAGO RUSIÑOL (Barcelona, 1861-Aranjuez, 1931) va ser una de les figures més emblemàtiques del Modernisme català. Malgrat l'extensió de la seva obra, tant pictòrica com literària, el que n'ha transcendit més és el personatge que ell mateix es va crear i que li va donar una popularitat que encara perdura. Un personatge, però, que sovint amaga el veritable Rusiñol. Llegint les seves proeses, tanmateix, s'hi entreveu un altre Rusiñol, un Rusiñol tocat per una malenconia vital, perseguint l'ideal, ferit per les drogues i l'alcohol, sovint més solitari del que la gent creu, perdut en el seu propi personatge, incomprès pels contemporanis. Un Rusiñol, al capdavall, molt més interessant i complex que el dels "duros a quatre pessetes".

THEMA DNBL1 1DSE-
ES-j 2ADC 3MP
ISBN 978-84-18680-36-6

L'Accent / **L'AVENÇ**